

महाराष्ट्र ग्रामपंचायतीसंबंधीचे उपबंध (अनुसूचित क्षेत्रांत विस्तारित करणेबाबत) नियम 2014

1. प्रत्येक पाड्याला वेगळी ग्रामसभा. ग्रामसभेत किमान 25 टक्के मतदार हजर हवेत. (नियम 9)
2. ग्रामसभेचा अध्यक्ष दर वेळी नवीन निवडता येतो. त्याच पाड्यातील व्यक्ती अध्यक्ष होऊ शकते.
3. ग्रामसभाकोष या नावाने ग्रामसभेचे वेगळे खाते निघणार. पाड्यातील दोन व्यक्ती हे खाते चालवू शकतात. (नियम 14(1))
4. पाड्याच्या हद्दीत येणाऱ्या वाळू, माती, दगड या व इतर गौण खनिजांवर ग्रामसभेचा सर्वोच्च अधिकार. (नियम 32)
5. पाड्याच्या हद्दीत येणाऱ्या बांबू, गवत, मध, मेण, लाख, डिक, टेंभरूण, मोहां, व इतर सर्व झाडांची पाने/फुले/फळे, सर्व जाळीमुळी औषधी व इतर गौण वनोपजावर ग्रामसभेची मालकी. ग्रामसभेच्या परवानगीने व शुल्क भरूनच या सर्वांची तोड किंवा काढणी करता येईल. (नियम 41)
6. गावातल्या कोणत्याही शासकीय इमारतीत ग्रामसभेचे कार्यालय करण्यात येईल. कार्यालयासाठी भाडे मिळणार नाही. (नियम 6(2))
7. ग्रामसभा स्वतःच्या सदस्यांमधून काही समित्या निवडील. जसे की, शांतता समिती, न्याय समिती, साधनसंपत्ती नियोजन व व्यवस्थापन समिती, बाजार समिती, कर्ज नियंत्रण समिती, ग्रामसभा कोष समिती, व मादक द्रव्य दारू नियंत्रण समिती (नियम 10)
8. ग्रामसभा एक स्थायी समिती निवडील. ग्रामसभेने घेतलेल्या निर्णयाची अंमलबजावणी करण्याचे काम ही समिती करेल. सर्व समित्या दोन वर्षासाठी असतील. प्रत्येक समितीत अर्धे सदस्य महिला असतील. (नियम 10)
9. गावात झालेल्या प्रत्येक कामाचा तपशीलवार हिशोब खर्च (लेखे) ग्रामपंचायतीचे सचिव किंवा संबंधित कर्मचारी ग्रामसभेपुढे वाचून दाखवतील. (नियम 15)
10. गावात झालेले एखादे काम पूर्ण व समाधानकारक झाले आहे याचे 'उपयोजन प्रमाणपत्र' (यू.सी.) ग्रामसभाच देऊ शकते. म्हणजेच सरकारी अधिकारी व कंत्राटदार संगनमताने गैरव्यवहार करू शकणार नाहीत. ग्रामसभेच्या यू.सी. शिवाय ठेकेदाराला पूर्ण पैसे मिळणार नाहीत. (नियम 48)
11. एखाद्या मोठ्या प्रकल्पासाठी / धरणासाठी सरकारला जमीन घ्यायची असेल, तर ग्रामसभेपुढे प्रकल्पाचा पूर्ण आराखडा, नुकसानभरपाईची रक्कम, पुनर्वसन आराखडा, ही सर्व माहिती सादर करावी लागेल. ग्रामसभा वाटेला त्या अधिकाऱ्याला बोलावणे (समन्स) धाडू शकते. त्यांना ग्रामसभा विचारील ती सर्व माहिती द्यावीच लागेल. यानंतर ग्रामसभा आपली शिफारस देईल. शिफारस जिल्हाधिकाऱ्यांना पटली नाही तर त्यांना पुन्हा ग्रामसभेशी बोलणी करावी लागतील. लोकांना फसवून प्रकल्प पुढे रेटता येणार नाही. (नियम 26)
12. बाहेरच्या कामावर गावातील माणसे न्यायची असतील, तर ग्रामसभेच्या साक्षीने करार करावा लागेल. व ग्रामसभेच्या परवानगीनेच माणसे नेता येतील. (नियम 32)

अधिक माहितीसाठी संपर्क: वयम् चळवळ, मु. पाटीलपाडा पो. कोगदे, ता. जव्हार जि. पालघर 401603

हे नियम आपल्या गावाला लागू कसे होतील?

आपल्या पाड्यातील किमान निम्म्या म्हणजेच 50 टक्के मतदारांच्या सहमतीने एक ठराव करा. (ठरावाचा नमुना सोबत जोडला आहे.) ठराव साध्या कागदावर करायचा आहे. त्यावर ग्रामसभेचे सचिव या नात्याने ग्रामसेवकांनी सही व शिक्का द्यायचा आहे. हा ठराव सोबत दिलेल्या पत्रासह उपविभागीय अधिकारी (प्रांत) यांचेकडे पाठवून द्या.